

Anpassad grundskolas lärmiljöer och inre organisation

Diarienummer: 2025.196 BUN

Datum: 2025-08-18
Christian Jerhov
Verksamhetsutvecklare

Innehåll

1.	Inledning	3
1.1.	Anpassad grundskola	3
2.	Förutsättningar och organisation.....	4
2.1.	Elevantal och personaltäthet i anpassad grundskola	4
2.2.	Personal och befattningar	5
3.	Anpassad grundskolas lärmiljöer, undervisning och inre organisation	6
4.	Sammanfattande analys.....	7

1. Inledning

Föreliggande rapport beskriver Alingsås kommuns anpassade grundskolor under läsåret 2024/2025.

Resultaten av utbildningen i anpassad grundskola, analyser av måluppfyllelse och kvalitet och i förekommande fall förslag på framtidsytande utvecklingsarbete för att utveckla resultaten redovisas i huvudmannens verksamhetsuppföljning.¹

1.1. Anpassad grundskola

Barn som på grund av att de har en intellektuell funktionsnedsättning inte bedöms ha förutsättningar att uppfylla sådana betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för grundskolan och som minst ska uppfyllas, ska tas emot i anpassade grundskolan (SL 2010:800 7 kap. 5 §). En elev som är mottagen i anpassad grundskola kan få sin utbildning inom grundskolan. Detta benämns som att eleven är *integrerad*. För integrerade elever gäller dock fortfarande i huvudsak bestämmelserna för anpassad grundskola.

Det finns ingen motsvarande skolform som förskoleklass inom de anpassade skolformerna. Eleverna går i förskoleklass tillsammans med elever som ska börja grundskola alternativt går kvar ett år i förskola för att sedan starta direkt i anpassad grundskolas årskurs 1.

Från och med höstterminen 2028 blir den anpassade grundskolan tioårig. Motsvarande förändring görs även för grundskolan. Förändringen är på flera sätt positiv för eleverna i anpassad grundskola i och med att de kan börja fullgöra skolplikten utan att först gå i förskoleklass (förskoleklassen avskaffas som skolform i och med införandet av en tioårig grundskola och anpassad grundskolan) och istället gå direkt från förskola till anpassad grundskola. Målgruppen och elevunderlaget för anpassad grundskola ökar med en årskull, något som behöver beaktas i planeringen framåt, men som inte förväntas påverka organisationen i någon större utsträckning. Förändringen ändrar också delvis förutsättningarna för de utredningar som genomförs inför mottagande. För att en elev ska mottas i anpassad grundskola redan till (nya) årskurs 1 behöver samtliga utredningar genomföras under tiden barnet går i förskola. Under ett barns tid i förskola ansvarar regionen för att detta genomförs. En dialog med regionen om hur förändringen i skollagstiftningen påverkar arbetet med utredningar inför mottagande kommer att inledas under hösten 2025.

Anpassad grundskola har en läroplan som i vissa delar (kapitel 1, 2 och 4 (fritidshemmet)) är likalydande med grundskolans läroplan (Lgr22). Kursplanerna skiljer sig dock.

---

¹ De framtidsytande inriktningarna i huvudmannens verksamhetsuppföljning för 2025 för utveckling av utbildningen i anpassad grundskola är att utveckla undervisningen så att eleverna ges möjligheter att nå högre kunskapsnivåer och att utveckla den "röda tråden" i utbildningen mellan årskurs 1 till 6 och 7 till 9.

Anpassade grundskolan omfattar utbildning i ämnen eller inom ämnesområden, eller en kombination av dessa. Utbildning inom ämnesområden är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen i ämnen. Utbildningen kan också omfatta ämnen enligt grundskolans kursplaner (SL 2010:800 11 kap. 5 §).

Om en elev läser ämnen är dessa följande: bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen, samhällsorienterande ämnen, slöjd, svenska eller svenska som andraspråk och teknik. En elev kan också läsa ämnet modersmål. Ämnesområdena är estetisk verksamhet, kommunikation, motorik, vardagsaktiviteter och verklighetsuppfattning.

Elever som läser ämnen ska, om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, få betyg (i årskurs 6 till 9). Alla elever ska få ett intyg om den utbildning de gått igenom och om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska intyget kompletteras med ett allmänt studieomdöme som avser elevens möjlighet att bedriva studier (SL 2010:800 11 kap.).

Elever har rätt till fritidshem till och med 12 års ålder medan äldre elever istället har rätt till korttidstillsyn (KTS) enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387 9 §). Eleverna på Noltorpsskolan har sin fritidshemsvistelse där. KTS bedrivs integrerat på Nollhagaskolan av personal anställda av vård- och omsorgsförvaltningen.

2. Förutsättningar och organisation

I Alingsås kommun finns två skolenheter som bedriver anpassad grundskola. Dessa finns på Noltorpsskolan och Nollhagaskolan. Anpassad grundskola på dessa skolor är egna skolenheter med en rektor per skolenhet.

2.1. Elevantal och personaltäthet i anpassad grundskola

Elevantal 15 oktober	2024/2025	2023/2024	2022/2023	2021/2022	2020/2021
Totalt	39	39	43	44	48
Flickor	12	12	12	15	17
Pojkar	27	27	31	29	31

Antalet elever har minskat något över tid. 2024/2025 gick 22 elever på Noltorpsskolan och 15 elever gick på Nohagaskolan. Två elever på mellanstadiet gick integrerade på andra skolor.

Andelen elever i anpassad grundskola i Alingsås kommun, i förhållande till det totala antalet elever i grundskola, var 15 oktober 2022 (året med det senast kända värdet) 0,8 procent vilket är lägre än genomsnittet för samtliga kommuner i riket, som 2022 var 1,1 procent.

Antal elever per lärare 15 oktober	2024	2023	2022	2021	2020
Alingsås kommun	3,5	3,7	3,4	3,8	3,4
Riket	4,3	4,2	4,2	..	..

Antalet elever per lärare är lägre i Alingsås kommun än i riket som helhet.

2.2. Personal och befattningar

För att bedriva undervisning inom anpassad grundskola krävs legitimation. Legitimation för undervisning i anpassad grundskola ges till lärare med en speciallärarexamen med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning och en förskollärary- eller lärarexamen (olika krav beroende på årskurs och om undervisningen sker i ämnen eller ämnesområden).

I Alingsås kommuns anpassade grundskolor finns andra personalkategorier än lärare. I det pedagogiska arbetet med eleverna deltar också elevassistenter. Elevassistenterna har också en viktig del i arbetet med elevernas omsorg. För eleverna i anpassad grundskola ska det också finnas elevhälsa (på samma sätt som i grundskolan) som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

Det finns ingen nationell statistik för andelen lärare i anpassad grundskola med legitimation utan de jämförelser som kan göras avser istället personal med en pedagogisk högskoleutbildning. I de anpassade grundskolorna finns personal med såväl förskollärary- som lärarutbildning eller utbildning till lärare i fritidshem.

Lärare med pedagogisk högskoleexamen i anpassad grundskola, andel (%), 15 oktober	2024	2023	2022	2021	2020
Alingsås	99,4	88,0	82,0	75,7	82,1
Riket	86,1	85,7	85,0	85,2	84,4

Andelen anställda (räknat i heltidstjänster) med pedagogisk högskoleexamen i Alingsås kommuns anpassade grundskolor är högre än i riket som helhet. Det finns en ganska stor variation i andelen över tid vilket bedöms bero på det förhållandevis låga antalet individer som ingår i statistiken.

3. Anpassad grundskolas lärmiljöer, undervisning och inre organisation

Eleverna på såväl Noltorpsskolan som på Nohagaskolan är fördelade i åldersblandade grupper, med elever som läser enligt samma kursplaner (ämnen eller ämnesområden). Anpassningar av organisationen görs inför varje nytt läsår, utifrån elevantal, elevernas förutsättningar och behov.

I anpassad grundskola är undervisningen ofta integrerad med omsorg. Eleverna har olika behov av en anpassad undervisning och olika behov av omsorg och omvårdnad. En styrka i skolformen anpassad grundskola är att det finns stora möjligheter att anpassa utbildningen efter elevernas olika behov. Det är dock viktigt att upprätthålla ett tydligt fokus på undervisning och på elevernas kunskapsutveckling.

Två gånger per läsår sambedömer lärarna elevernas kunskaper utifrån bedömnings- och betygskriterier i kursplanerna. Kvalitetssäkrade bedömningar ger förutsättningar för undervisning av god kvalitet. I varje klassrum tydliggörs de mål från läroplanen som eleverna arbetar med. Målen kan tydliggöras genom bildstöd, med tecken som stöd eller genom konkreta föremål. Eleverna är delaktiga i att påverka hur undervisningen sker. Läroplanens alla mål och innehåll finns dokumenterade i ett årshjul. Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet genomförs regelbundna uppföljningar av undervisningen, ibland varje dag eller vecka, men minst sex gånger per år.

God undervisning i anpassad grundskola förutsätter tydliga och tillgängliga lärmiljöer. AKK (Alternativ och Kompletterande Kommunikation)², bildstöd och tecken är vanligt förekommande. För elever med fysiska funktionsnedsättningar är klassrummen anpassade genom generösa ytor och höj- och sänkbara bord. För elever med hörselnedsättningar är

---

² Alternativ och kompletterande kommunikation, AKK, stödjer kommunikation mellan människor. Alla kan inte tala, men alla kan kommunicera på något sätt. AKK ger omgivningen, barn och elever i behov av kommunikationsstöd möjlighet att förstå varandra, uttrycka känslor, åsikter och tankar. AKK kan användas tillsammans med, eller helt ersätta talat språk. <https://www.spsm.se/stod-och-rad/sprak-och-kommunikation/alternativ-och-kompletterande-kommunikation/>

Ljudmiljön dämpad. För elever med synnedsättningar är ljusmiljön anpassad och tillgång finns till olika hjälpmedel.

Ytterligare en viktig del i utbildningen i anpassad grundskola är samverkan med andra myndigheter. Samverkan sker med socialtjänsten, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och med regionens habilitering. I samband med denna samverkan ges även visst stöd till elevernas vårdnadshavare i myndighetskontakter.

4. Sammanfattande analys

Med utgångspunkt i genomförd uppföljning av anpassade grundskolans lärmiljöer och inre organisation syns främst följande utvecklingsområden.

Noltorpsskolans anpassade grundskola behöver förbereda sig för de förändringar som följer av att anpassad grundskola blir tioårig och att eleverna därmed vanligen startar sin skolgång det år de fyller sex år. Förändringar kan behövas gällande såväl lärmiljöer som inre organisation. För barn- och ungdomsförvaltningen rör förändringen även rutinerna för utredningar inför mottagande i anpassad grundskola.

Arbetet för att öka andelen undervisande lärare med rätt legitimation och behörighet behöver fortgå. Även om en hög andel av de undervisande lärarna har en pedagogisk högskoleexamen är andelen lärare med adekvat legitimation inte tillräcklig. Det har hittills varit svårt att rekrytera nya lärare med rätt legitimation. Vidareutbildning av befintlig personal pågår och behöver fortsätta. Utmaningen är uppmärksammas och hanteras vidare i barn- och ungdomsförvaltningens långsiktiga arbete med strategisk kompetensförsörjning.

Variationen i olika elevers förutsättningar och behov är stor i anpassad grundskola. Gällande resursfördelningsmodell utgår från denna variation och det finns därför även tydliga skillnader i elevpengen mellan olika elevkategorier. Dessa förutsättningar skapar tillsammans ett behov av kontinuerliga organisatoriska anpassningar, något som i sin tur kan skapa svårigheter i att skapa en långsiktigt stabil och hållbar organisation, exempelvis rörande grupp sammansättningar och personalkontinuitet. Utmaningen är uppmärksammas och hanteras vidare i den översyn av befintlig resursfördelningsmodell som ska genomföras utifrån beslut i barn- och ungdomsnämndens genomlysning.